

## TEINE PÜHAPÄEV PÄRAST NELIPÜHA AD 2023

Lk 12:13–21 (Am 8:4–8; 2Kr 8:1–9)

13 Aga keegi rahva seast ütles Jeesusele: «Õpetaja, ütle mu vennale, et ta jagaks päranduse minuga!»

14 Jeesus ütles talle: «Inimene, kes mind on seadnud teie üle kohtumõistjaks või jagajaks?»

15 Ja ta ütles neile: «Vaadake ette ja hoiduge igasuguse ahnuse eest, sest külluseski ei olene kellegi elu sellest, mis tal on!»

16 Ja Jeesus rääkis neile ka tähendamissõna: «Ühe rikka mehe põllumaa oli hästi vilja kandnud.

17 Ja ta arutas endamisi: «Mis ma pean tegema? Mul ei ole kohta, kuhu oma vilja koguda.»

18 Ja ta ütles: «Seda ma teen: ma lõhun maha oma aidad ja ehitan suuremad ning kogun sinna kõik oma vilja ja muu vara

19 ning ütlen oma hingele: Hing, sul on tagavaraks palju vara mitmeks aastaks, puhka, söö, joo ja ole rõõmus!»

20 Aga Jumal ütles talle: «Sina arutu! Selsamal ööl nõutakse sinult su hing. Aga kellele jääb siis see, mis sa oled soetanud?»

21 Nõnda on lugu sellega, kes kogub tagavara iseene jaoks, kuid ei ole rikas Jumalas.»

### Sissejuhatus

Kiriku pärimuse järgi on kolmanda evangeeliumi autoriks arst Luukas, kes oli sündinud Antiokia paganlike vanemate lapsena<sup>1</sup>. Kuigi vahel on arvatud, et Luukas võis juba varasemalt kuuluda Jeesuse laiemasse õpilasteringi (nn seitsmekümne hulka), on kirikuisad valdavalt veendunud, et temast sai kristlane Pauluse kuulutustöö tulemusena, kelle saatja Luukas tema teisel ja kolmandal misjonireisil oli, jäädes Pauluse juure ka tema vangipõlvepäevil.

Luuka evangeeliumi 21. peatükk toob ära Jeesuse ettekuulutuse Jeruusalemma hävitamise kohta, kuid ei maini selle ettekuulutuse täitumist, seega on tõenäoline, et evangeelium on kirjutatud enne aastat 70. Ning kuna evangeeliumi järg, Apostlite tegude raamat, lõpeb kirjeldusega Pauluse jõudmisest Rooma, kus apostel viibis [vähemalt] kaks aastat enne oma märtrisurma aastal 64, tundub üsna tõenäoline, et evangeelium on valminud hiljemalt 60. aastate esimesel poolel.

---

<sup>1</sup> Seda, et tegemist oli sünni poolest paganaga, võib järeldada apostel Pauluse sõnadest Kirjas koloslastele, kus apostel nimetab ainsaiks ümberlõigatute hulgast tema juurde jäänud kaastöolisteks Aristarhost ja Markust, andes seejärel edasi tervitused ka «armsalt arstilt Luukaselt» (vt Kl 4:10–14).

Olles ise endine paganausuline, väljendab Luukas oma evangeeliumis kindlat veendumust Jeesuses teostunud lunastuse universaalsusest: see ei ole mõeldud mitte ainult juutidele, vaid kõigile rahvastele: «Nõnda on kirjutatud, et Messias pidi kannatama ja kolmandal päeval üles tõusma surnuist. Ja Tema nimel peab kuulutatama meelearandust pattude andeksandmiseks kõigi rahvaste seas, alates Jeruusalemmast.» (Lk 24:46j)

Luuka evangeelium (nagu ka Apostlite tegude raamat) algab sissejuhatusena, milles raamatu esmase adressaadina märgitakse «üliulist Teofilost<sup>2</sup>», samuti kirjeldab Luukas sissejuhatuses nii oma töömeetodit kui eesmärki: «Juba mitmed on võtnud kätte koostada jutustus neist asjust, mis meie seas on aset leidnud, nõnda nagu seda on meile edasi andnud need, kes ise algusest peale on seda oma silmaga näinud ja on saanud sõna sulasteks. Seepärast on mullegi tundunud õige, pärast kõigega algusest peale täpset tutvumist, kirjutada sinu jaoks, üliuline Teofilos, järgemööda kõik üles, et sa võiksid õppida tundma sulle õpetatud asjade usaldusväärset.» (Lk 1:1–4)

Arvatavasti oli Teofilos ristiusust huvitunud pagan, võib-olla ka juba ristimiskandidaadiks vastuvõetu, kes sellisena kehastab õigupoolest kogu inimkonda, kellele Kristuse jüngrid on kutsutud evangeeliumi kuulutama. Seda tasub ka evangeeliumi paremaks mõistmiseks pidevalt meeles pidada, iseäranis kahest aspektist. Esiteks juba mainitud universaalsus: kristlik rõõmusõnum on mõeldud (ja möödapääsmatult vajalik) kõigile rahvastele.

Ning teiseks: kuna autori eesmärgiks ei ole mitte rahuldada lugejate uudishimu, vaid neid usuliselt veenda, on ta ajaloolisele tõepärasusele piinliku täpsusega truuks jääda püüdes (vt nt Lk 3:1j.) oma teose üles ehitanud viisil, mis toob esile kristluse olulisimad õpetuslikud ja usutunnistuslikud tõesed. Parimal viisil väljendavad seda taotlust ehk Emmause jüngrite loos öeldud sõnad: «Ja hakates peale Moosesest ja Prohvetitest, seletas Jeesus neile ära kõigist kirjadest selle, mis Tema kohta käib.» (Lk 23:27)

### Keelelisi märkuseid

**Rahva seast** – ἐκ τοῦ ὄχλου – sõna ὄχλος tähistab enamasti suuremat, juhuslikku rahvahulka, vahel ka halvustavas tähenduses («rahvamass», «pööbel»).

**Jeesusele** – αὐτῷ – «Temale». Originaalis puudub siin Jeesuse nimi.

**Õpetaja** – διδάσκαλε – sõna διδάσκαλος – «õpetaja», «juhendaja», «meister» – tuleneb verbist διδάσκω – «õpetama», «juhendama».

---

<sup>2</sup> Nimi Θεόφιλος tähendab «Jumala sõber».

**Vennale** – τῶ ἀδελφῶ – sõna ἀδελφός – «vend» – koosneb eitavast eesliitest α ja sõnast δελφός – «[ema-] üsa» –, tähistades nõnda eeskätt neid, kes on sama ema lapsed, ning ülekantult väga lähedasi inimesi.

**Jagaks** – μου μερίσασθαι – sõna μερίζω tähendab nii «[osadeks] jagama» kui ka «[laiali] jagama», samuti «[kellelegi midagi] osaks arvama».

**Päranduse** – τὴν κληρονομίαν – sõna κληρονομία koosneb sõnadest κληρός – «liisk», «liisuosa» – ja νόμος – «seadus», «korraldus», «asjakorraldus».

**Jeesus** – originaalis puudub siin Jeesuse nimi.

**On seadnud** – κατέστησεν – sõna καθίστημι tähendab «seadma», «asetama», «[paika] panema», «[ametisse] määrama».

**Kohtumõistjaks** – κριτὴν – sõna κριτής – «kohtunik», «kohtumõistja», ka «arbiiter», «vahemees» – tuleneb verbist κρίνω – «eraldama», «eristama», «[välja] valima», «läbi katsuma», «hinnangut andma», «kohut mõistma (kohtuotsust langetama)», ka «hukka mõistma».

**Jagajaks** – μεριστὴν – sõna μεριστής tuleneb verbist μερίζω (vt ülalolevat märkust).

**Hoiduge** – φυλάσσεσθε – sõna φυλάσσω tähendab «varjama», «kaitsma», «[millegi eest] hoidma», ka «[millegi eest] hoolitsema».

**Ahnuse** – πλεονεξίας – sõna πλεονεξία – «ahnus» – koosneb sõnadest πλείων – «rohkem» – ja ἔχω – «omama».

**Külluseski** – ἐν τῷ περισσεύειν – sõna περισσεύω tähendab «ületama», «üle jääma», «üle voolama».

**Ei olene** – οὐκ...ἔστιν – sõnasõnalt: «ei ole». Võiks tõlkida ka: «ei seisne».

**Sellest, mis tal on** – ἐκ τῶν ὑπαρχόντων αὐτῷ – sõna ὑπάρχω võib tähistada [kuskilt] pärit olemist, aga ka seda, mida keegi omab või mis ta [tõeliselt/olemuslikult] on.

**Jeesus** – originaalis puudub siin Jeesuse nimi.

**Tähendamissõna** – παραβολὴν – sõna παραβολή – «tähendamissõna», «võrdlus», «võrdum», «mõistukõne», «õpetussõna» – koosneb lähedust, sarnasust, seotust või ka vastandust tähistavast eessõnast παρά ja verbist βάλλω – «heitma», «viskama», «puistama».

**Oli hästi vilja kandnud** – πλουσίου εὐφόρησεν ἡ χώρα – võiks tõlkida ka: «oli rikkalikult head [vilja] kandnud».

**Arutas** – διελογίζετο – sõna διαλογίζομαι tähendab «[millegi üle iseeneses] arutlema», «mõtisklema», «kaalutlema».

**Mis ma pean tegema** – τί ποιήσω – originaali tingivat kõneviisi oleks parem tõlkida: «mida ma peaksin tegema» või «mida ma võiksin teha».

**Aidad** – τὰς ἀποθήκας – sõna ἀποθήκη – «ait», «panipaik» – tuleneb verbist ἀποτίθημι – «kõrvale panema», «ära panema».<sup>3</sup>

**Hingele** – τῆ ψυχῇ – sõna ψυχή tähendab eeskätt «hing», samuti «elujõud», ka «elu»<sup>4</sup>.

**Puhka** – ἀναπαύου – sõna ἀναπαύω tähendab «puhkehetke andma/võimaldama», «puhkust andma», «puhkama», «hetkeks hinge tagasi tõmbama», «hetkeks peatuma».<sup>5</sup>

**Arutu** – ἄφρων – sõna ἄφρων – «rumal», «mõistusetu», «uisapäisa tegutsev» – koosneb eitavast eesliitest α ja sõnast φρήν – «mõistus», «arusaamine».<sup>6</sup>

**Õöl** – τῆ νυκτὶ – sõna νύξ – «öö» – üheks tähendusvarjundiks on «olematusse hajumine» (s.t surm).

**Nõutakse** – ἀπαιτοῦσιν – sõna ἀπαιτέω tähendab «tagasi küsima», «tagasi paluma», «tagasi nõudma».

**Oled soetanud** – ἠτοίμασας – sõna ἐτοιμάζω tähendab «valmis seadma».

**Kes kogub tagavara** – ὁ θησαυρίζων – sõna θησαυρίζω – «[varandust] kokku koguma», «[aardeid] kokku kuhjama» – tuleneb sõnast θησαυρός – «varandus», «aare», «varakamber».

**Iseenese jaoks** – sõna ἑαυτῷ võib siin tähendada nii «endale» kui rõhutatult «[ainult] iseendale».

---

<sup>3</sup> Siit on ladina keele vahendusel pärit ka sõna «apteek».

<sup>4</sup> Võiksime seda nimetada ka teadvustatud eluks: see on «minu elu» koos kõigega, mis selle juurde kuulub (sh püüdluste ja soovidega), hõlmates nõnda kogu inimisikut.

<sup>5</sup> 1968. aasta piiblitõlkes: «ole nüüd rahul». Sõna ἀναπαύω aluseks olevast verbist παύω tuleneb ka sõna «paus».

<sup>6</sup> 1968. aasta piiblitõlkes: «meeletu»; 1989. aasta Uues Testamendis: «rumal».

## Sisuline analüüs

Luuka evangeeliumi kaheteistkümmes peatükk algab märkusega, et Jeesuse ümber oli kogunenud tuhandeid inimesi (Lk 12:1). Eelnevad äärmiselt teravad märkused kirjatundjate aadressil üheteistkümnenda peatüki lõpus: Jeesus iseloomustab oma vastaseid ülekohtuste seadusetundjatena, kes kuhjavad inimeste turjale vaevukantavaid koormaid, ise sõrmeotsagi külge panemata (Lk 11:46), ning veelgi rängemalt prohvetitapjatena, kes ei ole valmis võtma vastu Jumala läkitatud sõnumitoojaid (sealhulgas Jeesust ennast) ja keelavad seda teistele.

Jeesus hoiatab oma jüngrid, et need hoiduksid variseride haputaigna, see tähendab silmakirjalikkuse eest (Lk 12:1), ja kinnitab, et mitte miski, mis on varjatud, koguni peidetud, ei jää varjule, vaid saab kuuldavaks ja nähtavaks. Seejuures seab Jeesus oma jüngrid valiku ette: nad kardavad kas Jumalat või inimesi (Lk 12:4–7), nad kas tunnistavad Teda, Inimese Poega, Jumala läkitatuna inimeste ees või salgavad Ta ning peavad kord oma salgamisest Jumala inglite ees aru andma (Lk 12:8–12).

Rahvahulk, kes oli kuulnud Jeesuse karme sõnu kirjatundjate kohta ning näinud Teda kõnelevat oma jüngritega, näeb Jeesuses endas vähemalt väliselt samasugust kirja- ja seadusetundjat nagu olid need, kellele Jeesus oli end äsja vastandanud. Seda näitab kellegi poolt Jeesusele esitatud palve: «Õpetaja, ütle mu vennale, et ta jagaks päranduse minuga!» (Lk 12:13) Tegemist on üsna tavapärase abi otsimisega rabi juurest, et too aitaks hinnata mõnd konkreetset eluolukorda ja pakkuda lahendust inimestevahelisele tüliküsimusele.

Moosese Seaduse järgi oli päranduse puhul oluline jälgida, et «Iisraeli laste pärisosa ei läheks ühest suguharust teise, vaid Iisraeli lastest peab igaüks kinni hoidma oma vanemate suguharu pärisosast» (4Ms 36:7). Jagamise puhul tehti vahet esmasündinul ja teistel lastel, ent kedagi ei tohtinud ilma jätta, esmasündinu pidi lihtsalt teistest rohkem saama (vt 5Ms 21:15–17).<sup>7</sup> Niisiis polnud midagi üllatavat selles, kui Jeesust Õpetajaks ehk rabiks pidades tuldi Tema juurest otsima abi Toora rakendamisel.

Jeesus loobus Talle pakutud seadusetundja ja arbiitri rollist – mitte sellepärast, et Tal poleks olnud vajalikku meeleva, vaid sellepärast, et Ta ei olnud tulnud inimestele tooma rahulikku äraolemist siin maa peal, vaid vastupidi selleks, et panna inimesed maisest ja ajalikust lahti laskma ning igavese ja taevase poolt püüdlema: «Tuld olen ma tulnud viskama maa peale, ja mida muud ma tahaksin, kui et see oleks juba süttinud! Kas te arvate, et ma olen tulnud rahu andma maa peale? Ma ütlen teile, ei sugugi, vaid hoopis lahkmeelt. Sest nüüdsest peale on viis ühes kojas lahkmeeles, kolm kahe vastu ja kaks kolme vastu, isa poja vastu ja poeg isa vastu, ema tütre vastu ja tütar ema vastu, ämm minia ja minia ämma vastu.» (Lk 12:49–53)

---

<sup>7</sup> Rohkem saamisega kaasnesid suuremad kohustused majapidamises ning pere (eeskätt ema ja vallaliste õdede) ülalpidamisel.

Ka hoiatus ahnuse eest (Lk 12:16), millega Jeesus jätkab, ei ole mitte tavapärane, maist tarkust väljendav moraalireegel, vaid sellest märksa põhjapanevam filosoofiline postulaat, mida on lihtne mõista originaalteksti sõnasõnalt tõlkides: «Vaadake ette ja hoidke ennast üha rohkem omada tahtmise eest, kuna ka ülevoolavas külluses ei seisne elu selles, mis kellelgi on.»<sup>8</sup> Inimese elu ja selle elu elamisväärsus ei seisne selles, mis inimesel on ega isegi sõltu sellest, kuna ühelt poolt on inimene omatavast midagi mõõtnatult suuremat ja väärtuslikumat, teisalt aga ei tohi ta hetkekski unustada, et kõik, mis tal on ja mis ta ise on, on Jumala kingitus ja kuulub Jumalale.

Ahnus ehk tahtmine üha rohkem omada on mitmes mõttes lausa surmavalt ohtlik, kuna ahnus pimestab inimese, nii et ta ei näe enam midagi muud kui seda, mida ta soovib omandada ja omada, ega kedagi teist enda kõrval, olles valmis ihaldatu saavutamiseks minema kasvõi üle laipade. Ahnusest (olgu selle puhul tegemist ihaga asjade või millegi muu, näiteks au, kuulsuse, võimu või naudingute järele) seestunud inimene kaotab võime teha vahet hea ja kurja vahel, tõe ja vale vahel, tõeliselt väärtusliku ja väärtusetu vahel ega ole suuteline nägema ja kogema ka Jumalat, elades tõepoolest nii, nagu seisnekski elu üksnes millegi omamises ja/või nautimises, ning elu elamisväärsus sõltuks peamiselt või koguni eranditult omatava rohkusest.<sup>9</sup>

Õige pea ütleb Jeesus sedasama teiste sõnadega: «Ärge muretsege elu pärast, mida süüa, ega ihu pärast, millega rõivastuda, sest elu on enam kui toidus ja ihu enam kui rõivas.» (Lk 12:22j), tuletades meelde, et keegi ei suuda oma eluiga küünravõrragi pikendada (Lk 11:25) ning parim, mida inimene saab teha, on koguda kahanematuid aardeid taevasse ning otsida oma Isa kuningriiki, siis antakse talle kõike muud pealegi (Lk 12:31–33).

Tähendamissõna rikkast mehest illustreerib õigupoolest kõigi inimeste, mitte ainult rikaste, olukorda ja nende ees seisvaid valikuid, alustades meeldetuletusest, et kõik, mis meil on, on meile kingitud. «Ühe rikka mehe põllumaa oli hästi vilja kandnud.» (Lk 12:16) – see ei olnud mitte tolle mehe teene või saavutus, vaid miski talle teenimatult osaks saanu, kingitus, arm, mis oleks tulnud sellisena ka vastu võtta ning mille õige vastuvõtmise juurde oleks pidanud kuuluma sellest tänuliku meelega rõõmu tundes selle jagamine oma kaasinimestega.<sup>10</sup>

---

<sup>8</sup> Justkui vastuväitena, tegelikult aga eneseironilise kinnitusega sellele postulaadile kõlavad ameerika ettevõtja ja poliitiku, ajakirja «Forbes» omaniku Malcolm Forbes sõnad: «*He who dies with the most toys wins.*» – «Võidab see, kellel on surres kõige rohkem mänguasju.»

<sup>9</sup> Nii õigustatakse «valgustatud» maailmas ka aborti muuhulgas väitega, et sellega päästetakse paljud emahus surmatud lapsed vaesuses ja tõrjutuses üles kasvamisest.

<sup>10</sup> Siin on tegelikult peidus ka vihje vendadele, kelle pärandustüli Jeesust lahendama kutsuti.

Paraku ei olnud rikas mees taoliseks õnnistuseks valmis – mitte ainult väliselt, kuna tal puudusid aidad nii rohke saagi tarvis, vaid veelgi enam seesmiselt, kuna ta ei suutnud mõelda millelegi ega kellelegi muule kui iseendale ja sellele, kuidas talle justkui taevast sülle kukkunut võimalikult endale hoida.<sup>11</sup> Suurimaks probleemiks oli tolle rikka mehe puhul see, et ta tõepoolest arvas, et tema elu ja küllap ka tema enda väärtus on mõõdetav talle kuuluva rikkusega ja et rikkus tagab nii tema eluaastate pikkuse kui elukvaliteedi.

Jeesus ütleb, et mees «arutas endamisi» (Lk 12:17). Ühelt poolt on tegemist millegi kiiduväärsega, millegi inimeseks olemise juurde kuuluvaga, lausa määravaga: selleks, et olla inimene, peab omama ja kasutama eneserefleksiooni võimet. Paraku sellest üksi ei piisa ning inimene, kes eriti vaimulikes asjades (ja mis ei oleks vaimulik asi?) on iseenda ainus nõuandja, kipub õige nobedasti rappa ja viimaks ka hukka minema. Tähele tasub panna ka seda, kui sagedasti kõlab rikka mehe suus sõna «mina»: ta räägib *oma*<sup>12</sup> viljast, *oma* aitadest, *oma* varadest, *oma* hingest.

Mina, mina, mina... kuni otsekui äikesemürinana kostab taevast: «Sina arutu! Selsamal ööl nõutakse *sinult su* hing!» (Lk 12:20) Ka elu ja hing on kingitus, mis võidakse ühel hetkel tagasi nõuda, nii et parim, mida inimene saab teha, on pidada meeles Jeesuse sõnu: «Ärge kartke neid, kes ihu tapavad ja pärast seda ei saa midagi rohkemat teha! Ma näitan teile, keda teil tuleb karta: kartke Teda, kellel on meelevald pärast tapmist heita põrgusse! Jah, ma ütlen teile, Teda kartke!» (Lk 12:4j)

Inimene võib siin ilmas kuitahes palju varandust kokku kuhjata – kui tal pole midagi peale selle, siis pole tal midagi. Ja vastupidi, kui ta on rikas Jumalas, siis on tema päralt kõik: siis ta võib olla kurb, aga sellegipoolest rõõmus, vaene, aga siiski rikas; siis ta on tõepoolest see, kellel ei ole midagi, ent kelle päralt on kõik (vrd 2Kr 6:9j).

---

<sup>11</sup> Juba inimlikult on tegemist millegagi, mis võib mõjuda esmapilgul oodatavale täpselt vastupidiselt. Üht taolist olukorda kirjeldab Alexandre Dumas väga ilmekalt romaanis «Kümme aastat hiljem»: «Inimese laup, kes omab kolmsada tuhat liivrit, ei või olla enam murekortsudeta: üks korts iga saja tuhande liivri kohta polegi kuigi palju. D'Artagnan pani ennast luku taha, ei lõunatanud, ei nõustunud kedagi vastu võtma ja valvas kogu öö lambivalgel, laetud püstol laual, ning otsis vahendit, kuidas vältida, et need ilusad eküüd, mis olid sattunud kuninga varalaegastest tema varakirstu, ei läheks sealt edasi mõne suli taskusse. Parim vahend, mida gaskoonlane välja oskas mõelda, oli sulgeda see varandus viivitamatult lukkude taha, mis oleksid küllalt tugevad, et ükski käsi neid maha murda ei jõuaks, ja küllalt keerulised, et ükski tavaline võti neid ei avaks. [...] Samal päeval tuli Athos oma sõpra külastama ja leidis selle nii murelikuna, et ta ei saanud sel puhul oma üllatust väljendamata jätta. «Kuidas siis nii? Te olete ju nüüd ometi rikas,» ütles ta, «kuid mitte rõõmus. Teie, kes te ju nii väga ihaldasite rikkust?» «Armas sõber, lõbud, millega ei olda harjunud, on suuremaks koormaks kui harjumuseks saanud mured. Palun andke mulle nõu. Võin teilt seda küsida, kuna teil on ju alati olnud raha: kui inimesel on raha, mis ta sellega siis teeb?»» (Tallinn 1959. Lk 266j)

<sup>12</sup> Originaalis on siin igal poolt *μου* – «mina», «minu».

Rikas mees, kellelt Jumal tema hinge tagasi nõudis, oli oma hinge tegelikult juba kaotanud: «Sest mis kasu on inimesel, kui ta võidaks terve maailma, aga kaotaks iseenese või teeks enesele kahju?» (Lk 9:25) Oma elu ja hinge päästab see, kes on rikas Jumalas – Jeesus näitab ka, mida Ta selle all silmas peab: «Kui keegi tahab käia minu järel, siis ta salaku oma mina ja võtku oma rist päevast päeva enese peale ja järgnegu mulle, sest kes iganes tahab päästa oma elu, kaotab selle, aga kes iganes kaotab oma elu minu pärast, see päästab selle.» (Lk 9:23j)

Olla rikas Jumalas tähendab eeskätt Jeesuse järgimist. Aga selle juurde kuulub ka Jumala, oma taevase Isa usaldamine, selle teadmine ja uskumine, et Jumal on kõigi heade andide jagaja, et Ta on on helde isegi tänamatute ja kurjade vastu (Lk 6:35). Sellega Jumalas rikas olemine ei piirdu, vaid lisaks on vaja olla valmis oma usku tõeks elama Jumala häid ande ka ise teistega jagades: «Olge armulised, nagu teie Isa on armuline! Andke, ja teile antakse – hea, tihedaks vajutatud, raputatud, kuhjaga mõõt antakse teie rüppe, sest selle mõõduga, millega teie mõõdate, mõõdetakse teile tagasi.» (Lk 6:36.38)

Nii võib tähendamissõna rikkast mehest, kelle põld oli rohket vilja kandnud, võtta kokku kahe põhjaneva tõdemusega: esiteks, et inimese elu ei seisne selles, mida ja kui palju ta omab, ning teiseks, et inimene, kes pole rikas Jumalas, on arutu, samamoodi nagu on arutu see, kes ütleb oma südames, et Jumalat ei ole (Ps 14:1) – ja mida muud too rikas mees tegi, pidades oma südames «aru» iseendaga, tulemata hetkekski mõttele Jumalat Tema heade andide eest kiita ja tänada ning Temalt valgustust ja juhatust otsida.

Mees kes tuli Jeesuse juurde, et saada Talt abi oma vennaga päranduse jagamisel, toimis tähendamissõnas kirjeldatud rikkast mehest märksa arukamalt, ent tedagi ähvardas samasugune oht takerduda maisesse ning samastada inimese ja tema elu väärtus omatavaga või arvatava maise kindlustundega stiilis «Puhka, söö, joo ja ole rõõmus!» (Lk 12:19) Jeesus andis tolele mehele märksa enamat sellest, mida too oli küsinud: võimaluse saada osa taevasest pärandist – kui vaja, siis maisest pärandist loobumise hinnaga, täpselt nii, nagu Ta ütleb veidi hiljem: «Müüge ära, mis teil on, ja andke see almusteks! Tehke enesele kulumatud kukrud ja muretsege enesele kahanematu aare taevas, kuhu varas ei saa ligi ja kus koi pole rikkumas, sest kus on teie aare, seal on ka teie süda.» (Lk 12:33j)

### Jutluseks

EELK jumalateenistuste käsiraamatu järgi on teise Nelipühale järgneva pühapäeva teemaks «Kaduvad ja kadumatud aarded». Sissejuhatavas tekstis öeldakse muuhulgas: «Rikkuste ihaldamine juhhib isekusest kasvavatele tegudele, Jumala armastus juhhib Tema tahte kohasele teenivale elule.»



Keskajast pärineva, eeskätt Põhja-Euroopas levinud traditsiooni järgi esimeseks pühapäevaks pärast Kolmainupüha nimetatud pühapäeva Evangeeliumiks oli Jeesuse tähendamissõna nimetust rikkast mehest ja vaesest Laatsarusest (Lk 16:19–31), mida EELK Kirikukäsiraamatu lugemiskava järgi loetakse esimesel lugemisaastal, nagu ka traditsioonilist Epistlit (1Jh 4:16–21), mis kõneleb jumala- ja vennaarmastuse lahutamatu ühtekuuluvusest.

Kirikukäsiraamatu lugemiskava järgi on teisel lugemisaastal Vana Testamendi lugemiseks (Am 8:4–8) Jumala karm hinnang Temast taganenud ja nii usuliselt kui kõlbeliselt laostunud Iisraeli rahvale. Laostumise väliseks märgiks on pettus ja ülekohtus, iseäranis vaeste suhtes, ent tegemist pole mitte niivõrd rahaahnuse ja ülekohtu taunimisega, kuivõrd tähelepanu juhtimisega sellele, et Iisraeli rahvas on põhimõtteliselt Jumalale selja pööranud ning peab arvestama teda vältimatult tabava karistuse ja hävinguga.

Teise lugemisaasta Epistlik (2Kr 8:1–9) on apostel Pauluse manitsus olla helled armastustöös, et nõnda tunnistada oma usu, innukuse ja armastuse ehtsust, ent põhiorhk tuleks asetada Epistli viimasele salmle, mis kõneleb meie Issanda Jeesuse Kristuse armust, kes, kuigi Ta oli rikas, sai meie pärast vaeseks, et meie võiksime Tema vaesusest rikkaks saada.

Siit on võimalik leida seos Evangeeliumiga, mis vastandab maisele rikkusele lootmisele Jumalas rikas olemise. Kõik kolm pühakirjalugemist võimaldavad käsitleda meile osaks saanud õnnistuse, sealhulgas maiste varade, tänuliku vastuvõtmise ja jagamise kohustust, ent seejuures tuleks hoiduda pelgast moraalijutlusest, iseäranis «sotsiaalse õigluse» jutlustamisest, kuna see oleks vastuolus Jeesuse tegeliku sõnumiga, milleks on maisest lahtiütlemine taevase nimel, s.t radikaalse valiku tegemine kaduva ja kadumatu, maailma ja Jumala ning Tema kuningriigi vahel.

Jutluse võib ehitada üles näiteks järgmiste punktidenä:

1. Kõigi elus on olukordi, mis panevad «õigust nõudma». On hea, kui inimene pöördub seejuures Jumala poole ning püüab leida juhatust ja selgust Tema sõnast. Just selle mõttega tuli Jeesuse juurde too mees rahvahulgast, kes oli oma vennaga tülis päranduse pärast. Ta lootis, et Jeesus kui Õpetaja (rabi, kirjatundja) aitab tal olukorra lahendada. Jeesus keeldus talle pakutud arbiitri või vahemehe rollist, ent ei tõrjunud meest eemale, vaid kasutas võimalust, et pakkuda talle midagi märksa enam sellest, mida ta oli otsima tulnud. See on midagi, milleks ka meie peame valmis olema: kui me pöördume Jumala poole, siis peame teadma, et Ta annab meile enamasti midagi muud ja alati mõõtmatu rohkem kui oleks see, mida me ise oma tarkusest otsime ja palume. Nii oleme meiegi nagu too rikas mees Jeesuse tähendamissõnas, kelle põllumaa kandis ootamatult palju vilja, nii et ta ei osanud esimesel hetkel saagiga midagi peale hakata.

2. On tähtis, et me ei teeks samu vigu, mida tegi too rikas mees Jeesuse tähendamissõnas ning mis ähvardasid ka Jeesuselt pärandi jagamisel abi palunut. Suurim õnnetus, mille tulemuseks on enamasti oma hinge kaotamine, on see, kui inimene hakkab arvama, et tema elu ja võib-olla tema endagi väärtus seisneb selles, mida ta omab – olgu selleks mingid materiaalsed varad või miski muu (kuulsus, au, võim, naudingud). Inimene on midagi märksa enam, ent paraku võib juhtuda, et isegi see, mis suurel määral teeb inimesest inimese – tema enesereflekteerimise võime –, kujuneb talle komistuskiviks, kui inimene jääbki oma eneserefleksioonis keerlema vaid iseenda ümber ega otsi valgustust ja juhatust sellelt, kellelt tõeliselt ja ainsana tuleb tema elu mõte ja tähendus. Rikas mees Jeesuse tähendamissõnas pidas endaga nõu ja oli veendunud, et tal on olemas kõik vajalik, et elust rõõmu tunda. Paraku ta eksis, kuna ta ei mõelnud sellele, et ei tema elu ega ta hing kuulu talle endale, vaid sellele, kes on need andnud ja kellel on õigus need igal hetkel tagasi nõuda.
3. Jumal ei taha meilt meie hinge ära võtta, Jumal ei taha meid hukata. Ta ei ole meid loonud mitte surma ega hukatuse, vaid elu ja õndsuse tarvis. Jumal tahab, et me võiksime oma hinge ja elu tõeliselt leida – Temas, kes on meie eluandja ja allikas. Selleks on Jumal läkitanud siia maailma oma ainusündinud Poja, kes on loobunud oma taevasest aust, rikkusest ja kõrgusest ning saanud meie pärast vaeseks, et meie võiksime Tema vaesusest rikkaks saada. Millise südamevaluga peab Jumala nägema, kuidas inimesed hävitavad nii omaenda kui oma kaasinimeste elu ja hinge millegi nimel, mis pole seda kübetki väärt – maailm meie ümber ja paraku meie oma elu on taolisi näiteid täis –, selle asemel, et olla rikkad Jumalas ja talletada endale kahanematu aare taevas. Seepärast ei lakka Jumal meid oma ülevoolavas headuses ja armastuses kutsumast – et võiksime Tema päästvast armust osa saanuna ka ise armastuses elades Tema armastusest ja headusest head tunnistust anda.